

ЦІННІСНІ ПЕРЕДУМОВИ СОЛІДАРНОСТІ

Жданенко С. Б.

Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого,

м. Харків

За своїм сенсом категорія солідарності зазвичай застосовується при аналізі соціальних процесів та систем. До соціальних систем належать підсистеми суспільства, які в процесі функціональної диференціації суспільства виокремились у закриті системи, кожна з яких обробляє інформацію за допомогою специфічного для даної системи бінарного коду й своїх програм. Такими системами є політика, право наука, економіка, релігія, мистецтво, сім'я та ін. Наприклад, політика використовує код «влада – опозиція», право – «законний – незаконний», економіка – «прибутково – збитково» і т.п. Все, що відбувається в системі, розглядається через призму таких кодів, як таке, що належить до вибору однією чи іншою стороною коду.

Незважаючи на те, що солідарність не можна розглядати як соціальну систему, застосування методології Лумана до аналізу цього соціально-психологічного феномена може стати досить плідним. Отже тим кодом, за яким відбирається інформація з оточення, життєвого світу задля формування стану солідарності є змістовна дуальність «свій – чужий». Як відомо, найбільш переконливим гаслом до згуртованості є «образ спільного ворога», тобто персоніфікація чужинця.

Первинною аутопоетичною системою щодо солідарності є моноетнічна культура. Саме в ній здійснюється самоідентифікація особистості, формується та практично здійснюється почуття взаємної приналежності. При цьому параметри «свого» задаються цілим комплексом культурних символів: мови, обрядів, традицій, цінностей, навіть, вбрання. Прикладом етноментальної підстави для розрізнення «своїх» та «чужих» може стати порівняльний аналіз цінностей західної та східної культур на сучасному етапі їх розвитку. У першому типі культури первинними виступають такі цінності, як індивідуалізм, гроші, ефективність, першість, агресивність, повага до молоді, рівність жінок у суспільстві. У другому типі культури на першому місці колективна відповідальність, скромність, повага до старших, патріотизм, материнство, авторитаризм. У свою чергу система цінностей визначається домінуючими у даному етносі етичними, правовими, ідеологічними, релігійним

и пріоритетами, передається з покоління до покоління за допомогою виховання, освіти, літератури й мистецтва, ЗМІ. Ця аксіологічна сітка відіграє роль головного чинника, що з'єднує, ідентифікує «свого».